

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Udrag fra Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1999, s. 493. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-goldschmidt03-shoot-idm139686918522496/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

de. Men han sagde stolt til sig selv: Lad os gaae hen og seire i Virkeligheden, medens de angribe theoretisk. Han mumlede trodsig:

Til Seir og Lykke blev Volmer født!

Men der var Noget i Ottos Skjæbne, som bidrog til at gjøre Angrebet praktisk. Naar under saadanne Forhold en Forfatters Navn er blevet bekjendt, maa han have et Parti og ingen energiske Uvenner; thi i Publikum er der et modtageligt Stof. Ved Siden af dem, der ville nyde upartisk, der see op til Poesten og dømme velvillig og umiddelbart, er der Andre, som møde med Uvillie imod Værket, f. Ex. fordi Digteren er Student fra samme Aar som de, uden at de endnu have faaet et Drama opført; derhos er der det »slumede Krybe«, som Schiøtt forhen havde skildret saa noiagtig o. s. v. Men da har man Venner; de forstaae at fare om som Dæmpere, som Slukkere. Som naar der er Slettebrand og man sees Nogle flittig ifærd med at kvæle Ilden, Andre tænde en modsat Ild for at tage Luften fra hin forrige, saadan færdes de gode Venner. De ere ikke Idealister, der skarpsindig og dog varmtfølende forske efter, om Værket er stort, en Berigelse for Folket, men gemydige Realister, der af Iver for Digteren finde Værket »saa godt, som med Billighed kan forlanges«, og spørge Enhver, om det ikke er sandt.

Otto havde ikke et Øieblik i Selskabslivet tænkt paa at kjøbe sig Venner og Fordeel paa sin Persons Bekostning, gjøre sig ubetydelig og behagelig – tvertimod! At gjøre sig Umage for at være personlig elskværdig og derved vinde Venner baade for sig selv og Ideen, ansaae han for en personlig Feighed og desuden for en Slags Fornærmelse mod Folk: som om de ikke for Ideens Skyld vilde elske dens Tjener! Han anede ikke, at de Fleste betragte baade Poesien og Poeten som Middel til et behageligt Liv. – Og ude, omkring ham, færdedes nu den unge Løvenhjelms, som ikke havde betalt Fornærmelsen, og som, efter at have læst Kritiken, for sig og Venner leiede en Galleriloge. Andensteds færdedes Bagger, som ikke sagde et ondt Ord, endnu mindre tillod sig en Handling, men bragte Kritiken under Omtale i Selskaber og Familier, citerede den i Klubben og paa Contoret.

Det viste sig snart i Theatret, at der var fremkaldt en Stemming. Den var ligesom følelig i Atmosfæren; Luften var opfyldt af hin Forventningens, Spændingens Electricitet, som meddele sig fra Massen til den Enkelte og fattes af ham gennem Sandser, som kun et Theaterpublikum besidder. Flere Gange blev Bifaldet tilrettevist af Hysen, en velorganiseret Hysen, der ligesom kun gjorde Indsigelse mod en altfor stor, partisk Velvilie og forlangte Ro til at nyde og dømme. Endelig, ved Stykkets Slutning kom det til Kamp mellem de to Partier. Den Forfatter lever ikke, som, hvor idealt han end kan bedømme sit Værk, ikke ved en saadan Leilighed vil finde Forsvarernes Iver for kjølig. Han vil ønske at have tusinde Hænder til at forstærke Bifaldets Larm, han vil ønske sig alle Fugles flægtende Hast til at være overalt og passe paa at gribe hin susende Lyd; den kommer fra flere Sider .... han vil være tilmode som paa et Skib, hvor der springer en ny Læk, medens man standser den forrige. Han tvivler om, at det er Forsvarernes Alvor – hvorfor standse de pludselig? Klappe de maaskee egenlig kun for at udfordre til Hysen? .... Jo, der ere de dog igjen! Ah, de have kun hvilet og samlet Kræfter! Lyden ruller som en Seirstorden, som Havets stærke Bølger mod en Klippekyt, den stiger, den naaer heelt op til Galleriet, og Hysen drukner! Kvinderne have reist sig i Logerne, halv ængstelige, halv kampbegærlige see de ud, ned i Tumlen, de delige Blink hilse en Seirherre – – hvilken ny, forfærdelig, skjærende, haanende Lyd kommer pludselig! En Svøbe, der er saa fin, at den naaer Sjælen! En Lyd, der saarer og sønderriver! .... Hvem er det, der piber? Hvilken dødelig Fjende kan udsende en saadan Smerte? Hvor er det? .... Det er der inde .... nei, det er hist oppe! .... Hvilken djævelsk Jubel der er i den Lyd! og hvor Folk dog see fornøiede ud, medens de bekvæmpe den! Hvor er det dem muligt? De skulde storme op og kaste ham eller dem paa Hovedet ud af Logen! Sønderslide dem! Hvorlænge skal det da vare? Vil man aldrig høre op? .... Uden Resultat som et Arbeide i Helvede og en Lidelse som i Helvede! ... O, afkyede Frelserlyd! Lægemedel, der er ligesaa bedsk som Sygdommen! Tæppet gaer op, og vibrerende Slag byde Klapper og Piber at tie! I Statens Navn forkynder Gongon'en – ikke, at Digteren har seiret, men som Lægen i Inquisitio-

nens Fængsler, at Piinslerne ikke tør udstrækkes længer – o Men-neskelighed!

Stykket var langfra tilintetgjort ved denne Kamp, og kyndige Folks Mening var, at det efter nogen Modstand vilde hævde sin Plads paa Repertoiret. Men saaledes saae Otto ikke Sagen. Han saae slet Intet. Hans Sjæl var bleven ramt som af utallige fine Stik og Slag og havde Saarfeber. I flere Timer vedblev Fornemmelsen af, at han var ude i Kampen, det summede og kinede for hans Øre, det faldt som med glødende Øxslag paa hans Hoved, det omgav ham tirrende, haanende, skoggerleende med glødende Rappierer. Han opdyngede Krudttønder i Theatret og sprængte det i Luften med det hele Publikum; men oppe i Luften foer det Sønderrevne sammen igjen og hvislede ned over ham som funklende Dæmoner.

Saadan hengik den halve Nat, og henad Morgenstunden kom med Trætheden en Slags kold Ro. Han skrev til Theaterdirectionen og tog sit Stykke tilbage, og saa syntes han sig selv lettet og helbredt.

Dog «ingen Mand i uheldige Kaar nyder fuldstændig Sundhed», og over Otto kom den Tanke, nu at kaste sig selv bort, at hævne sig paa Verden ved at gaae tilgrunde. Men der var noget i denne Tanke, som lignede den, hvormed han i sin Faders Bryghuus havde afskudt Pistolen paa sig selv: lige forbi Hovedet. I samme Øieblæk var der paa Bunden af hans Sjæl en nok saa glødende Længsel efter at hævne sig paa Verden ved at blive til Noget, ved at naae den Herlighed, hvoraf Fru Hald maaskee kun var en Prove, ved at realisere det hele uendelige Haab, som for Øieblikket kun krøb sammen, fordi det var blevet ublidt berørt. Ja, det krøb sammen, hans hele Sjæl krympede ind under Erindringer; han huskede med mærkværdig Tydelighed hver lille Feil, Svaghed eller Fadaise, han forhen havde begaaet, om det saa var, at han som Barn havde med Humlestang ageret Ridder. Hvor han havde været svag, hvor det laa i ham, og hvor man ogsaa havde misbrugt det, som Hun paa Ballet – thi nu gennemskuede han hende; hendes hele Adfærd havde staaet udenfor hans Bevidstheds lukkede Døre, nu bleve de aabnede. Hvor hun havde været snild, og hvor lidet det dog var værdt at kæmpe imod hende med lige Vaaben. Nei, erobre Verden i det Store ved at holde